

اصل مسئولیت محض ورزشکاران در استفاده از مواد نیروزا؛ مفهوم، آثار و علل موجهه

یاسر خسروزاده^۱
نجدادعلی الماسی^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۵/۲۷ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۷/۱۱

چکیده

امروزه استفاده از مواد نیروزا توسط ورزشکاران یکی از چالش‌های مهم بین‌المللی در زمینه حقوق ورزشی تلقی می‌شود. سازمان‌های بین‌المللی از جمله سازمان جهانی مبارزه با دوپینگ اقدامات مهمی در جهت مبارزه با دوپینگ انجام داده‌اند. یکی از مهمترین این اقدامات تدوین نظامنامه جهانی مبارزه با دوپینگ است. از جمله قواعد اساسی مقرر در نظامنامه مزبور اصل مسئولیت محض ورزشکاران در استفاده از مواد نیروزا است. بر طبق این اصل که قلمرو گسترده‌ای دارد وظیفه فردی هر ورزشکار است که از ورود هر نوع ماده ممنوعه به بدن خود ممانعت بعمل آورد لذا خواه ورزشکار به طور عمدی یا ناخواسته از یک ماده ممنوعه استفاده کرده باشد یا سهل‌انگاری نموده یا به هر نحو دیگر مسئول است. اگرچه اصل بر مسئولیت محض ورزشکاران است اما استثنائاتی برخی علل موجهه در این خصوص پذیرفته شده است؛ چنانکه برای مثال اگر در فرآیند ارسال و انجام آزمایشات دوپینگ اختلال ایجاد شود مسئولیت منتفی می‌گردد.

کلید واژه‌ها

حقوق ورزشی، وادا، مسئولیت محض، دوپینگ، مواد نیروزا.

۱- مقدمه

تلفیق ورزش در سطح داخلی و بین‌المللی با منافع اقتصادی و امتیازات مالی گزافی که به مناسبت‌های مختلف به ورزشکاران و مربیان تعلق می‌گیرد و یا در کشورهایی که اساسی‌ترین شرط بقا مدیران و

^۱ دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

yaserkhosrozadeh@yahoo.com

^۲ استاد تمام، بازنشسته دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول): nalmasi@ut.ac.ir

مسئولان ورزشی دستیابی به مدال است، زمینه را برای دوپینگ برخی از ورزشکاران مساعد نموده است (چلی، ۱۳۸۹: ص ۸۲). در واقع چون ورزش امروزه تجاری سازی و رقابتی شده است لذا انصاف و روحیه ورزشی در آن به حاشیه رانده شده که همین امر نیاز به برخی نظارت‌ها در آن را موجب شده است (Venu Vijendhar, 2020: 11).

دوپینگ در سطح ورزش‌های المپیک و بین‌المللی تحت نظارت سازمان جهانی مبارزه با دوپینگ (وادا^۱) است. این سازمان در سال ۱۳۹۹ در کنفرانس جهانی کمیته بین‌المللی المپیک در زمینه دوپینگ در ورزش به عنوان یک نهاد خصوصی تاسیس شد. نظامنامه جهانی مبارزه با دوپینگ^۲ موسوم به کد وادا که توسط این سازمان تنظیم و اجرا می‌شود اصلی‌ترین سندی است که چارچوبی را برای سیاست‌ها، قوانین و مقررات هماهنگ ضد دوپینگ در سازمان‌های ورزشی و در میان مقام‌های عمومی کشورها فراهم می‌کند (فرضی پور، ۱۳۹۹: ۷۰).

از جمله محوری‌ترین راهکارهای مبارزه با دوپینگ که مورد پذیرش نظامنامه مزبور قرار گرفته است اصل مسئولیت محض ورزشکاران در استفاده از مواد ممنوعه^۳ می‌باشد. این اصل که در ماده ۱-۱-۲ نظامنامه درج گردیده است مقرر می‌دارد: «وظیفه فردی هر ورزشکار این است که از وارد شدن هر نوع ماده ممنوعه به بدن خود ممانعت بعمل آورد. لذا در صورتیکه هر نوع ماده ممنوعه، یا مواد حاصل از سوخت و ساز یا نشانگرهای مربوط به آنها در نمونه ورزشکاران یافت شود، مسئولیت آن بر عهده ورزشکاران خواهد بود. لذا جهت اعلام و اثبات تخلف ورزشکار از قوانین مبارزه با دوپینگ لازم نیست که نیت، عمد، قصور، اهمال یا آگاهی ورزشکار از مصرف مورد ارزیابی قرار گرفته و نشان داده شود». لذا در تحقیق حاضر بر آنیم به روش توصیفی-تحلیلی مفهوم اصل مسئولیت محض ورزشکاران در استفاده از مواد نیروزا را تبیین نموده و همچنین آثار و عوامل موجهه آن مسئولیت را مورد واکاوی قرار دهیم.

^۱ سازمان جهانی مبارزه با دوپینگ یا آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ (The World Anti-Doping Agency) به اختصار (WADA) نامیده می‌شود. ستاد ملی مبارزه با دوپینگ ایران که به اختصار ایران نادو (iRanado) نامیده می‌شود تحت نظر آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ فعالیت می‌نماید.

^۲ نظامنامه جهانی مبارزه با دوپینگ در این تحقیق به اختصار نظامنامه نامیده می‌شود. نسخه اصلاح شده این نظامنامه از یکم ژانویه ۲۰۲۱ قابل اجراست.

^۳ فهرست مواد ممنوعه توسط آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ حداکثر هر یک سال بعنوان یک استاندارد بین‌المللی، منتشر می‌شود. فهرست ممنوعه آن دسته از مواد ممنوعه و روش‌های ممنوعه ای که بعنوان دوپینگ در کلیه مواقع (در هنگام مسابقات و همچنین خارج از مسابقات) ممنوع هستند را مشخص می‌نماید.

۲- مفهوم دوپینگ

ماده یک نظامنامه^۱ دوپینگ را اینگونه تعریف نموده است: «دوپینگ به مفهوم وقوع یک یا چند مورد از نقض قواعد ضد دوپینگ مندرج در ماده ۲-۱ تا ۲-۱۱ نظامنامه است.» چنانچه ملاحظه می‌گردد نظامنامه در تعریف دوپینگ معیار عینی را مد نظر قرار داده به نحوی که صرف نقض قواعد ضد دوپینگ را کافی دانسته و وجود قصد و آگاهی مرتکب در نقض آن قواعد را لازم ندانسته است. دوپینگ به معنای تسهیل عملکرد ورزشی با استفاده از مواد شیمیایی است نیز تعریف شده است (جی بلومفیلد، ۱۳۸۰: ص ۱۰۱).^۲

دوپینگ اثرات جانبی ناخواسته و زیانباری را بر بدن ورزشکار بر جای می‌گذارد که می‌تواند در پاره‌ای از موارد، برگشت ناپذیر باشد و از این رو، صدمات جبران ناپذیری را بر سلامت ورزشکار وارد می‌کند. دوپینگ با اهداف عالی و ورزش که سالم‌سازی جسم و روح می‌باشد، منافات داشته و به دلیل ایجاد برتری غیرمنصفانه در صحنه ورزش، برخلاف مقررات جاری سازمان‌های اجرایی ورزش می‌باشد. بنابراین دوپینگ به دلایل اساسی فیزیکی، اخلاقی و قانونی ذکر شده ممنوع است.

دوپینگ از طریق روش‌های مختلفی صورت می‌گیرد. رایج‌ترین نوع آن از طریق خوردن، نوشیدن یا تزریق این نوع داروها است؛ که به این نوع مصرف خوراکی، مصرفی یا تزریقی گفته می‌شود. دوپینگ خونی یکی دیگر از روش‌هاست که در آن خون شخصی به شخصی دیگر (با گروه خونی یکسان) و یا خون همان شخص به خودش (بعد از یک دوره ذخیره) از طریق رگ تزریق می‌گردد. این کار باعث می‌شود تا توانایی انتقال اکسیژن در خون شخص تزریقی بالا رود تا استقامت آن شخص افزایش یابد. دوپینگ خونی معمولاً برای ورزش‌های استقامتی مثل دو میدانی، دو ماراتون، دوچرخه سواری و اسکی کارایی دارد. دستکاری ژنتیکی روی سلول‌های عضلانی و عروقی ورزشکار بدن نیز روش دیگری است که ورزشکار را پرتوان تر از حالت عادی می‌کند (غضنفری، ۱۳۹۴: صص ۲۴ و ۲۵).

مواد نیروزا اقسام مختلفی دارند که برخی غیر قانونی است. گروه غیرمجاز شامل آنابولیکها و آندروژنهاست که نسبت به مواد نیروزای دیگر احتمالاً اثرات بیشتری بر روی ورزشکار دارد. ورزشکاران به منظور به دست آوردن مزایای آنابولیکها (ساخت پروتئین) و آندروژنها (افزایش حجم عضله)، با توجه به مرحله تمرینی هر دو را استفاده می‌کنند. علیرغم همه پیشرفت‌هایی که در روشهای تست دوپینگ ایجاد شده، تعداد زیادی از ورزشکاران به طور پیشرفته ای با این مسائل برخورد نموده و دارای اطلاعات دقیقی هستند. به گونه ای که آن دسته از داروهای آنابولیکی که به راحتی قابل شناسایی هستند را در

^۱ ARTICLE 1 DEFINITION OF DOPING: "Doping is defined as the occurrence of one or more of the antidoping rule violations set forth in Article 2.1 through Article 2.11 of the Code".

^۲ به نقل از آقایی نیا، حسین، حقوق ورزشی، نشر میزان، چاپ هجدهم، ویرایش دوم با تجدیدنظر کامل، تابستان ۱۴۰۱، ص

طول مراحل تمرین (هنگام افزایش قدرت و حجم عضله) و آنها که کمتر قابل شناسایی هستند را در زمان نزدیک به مسابقات (زمان احتمال انجام تست) استفاده می‌کنند (JANWILLEM SOEK, 2006: p 37).

برخی از آرام بخش‌ها نیز از جمله مواد ممنوعه محسوب می‌شوند. آرام بخش‌ها اثری آرام کننده داشته و اضطراب و تنش را کاهش می‌دهند از اینرو رانندگان اتومبیل‌های مسابقه و تیراندازی و بولینگ و بیلارد معمولاً بیشتر از این قبیل داروها استفاده می‌کنند. آرام بخش‌ها از تپش قلب جلوگیری کرده و ترس و هیجانات بی دلیل آغاز مسابقات را از بین می‌برد و از فشارهای عصبی وارد بر ورزشکار می‌کاهد (غضنفری، ۱۳۹۴: ص ۹۶).

علاوه بر مواد و روش‌هایی که همیشه ممنوع است، عملاً لیست‌های دوپینگ حاوی دسته‌ای از مواد است که مشمول محدودیت‌ها هستند. این مواد که در اصل ممنوع هستند ممکن است به دلایل پزشکی قابل قبول استفاده شوند، به شرط آنکه مقامات از قبل از چنین استفاده‌ای مطلع شده و مواد مورد استفاده نیز به روش خاصی اداره شود. (JANWILLEM SOEK, 2006: p 82).

شایان ذکر است منظور از ورزشکارانی که مشمول مقررات ضد دوپینگ هستند تمامی کسانی اند که در فعالیت‌های ورزشی جمعی یا بازی‌ها مشارکت می‌کنند، اعم از اینکه جمعی یا منفرداً به رقابت برخاسته باشند، مانند بازیکنان ورزش تکواندو، جودو، کاراته، دو و میدانی و بسکتبال (محمودی عالمی، ۱۴۰۰: ص ۱۶۸).

۳- مفهوم و قلمرو اصل مسئولیت محض در دوپینگ

در خصوص مسئولیت ورزشکاران در استفاده از مواد نیروزا امروزه اصل مسئولیت محض مورد پذیرش جهانی قرار گرفته است. در حقیقت اصل مسئولیت محض یکی از محوری‌ترین سیاست‌های ضد دوپینگ در ورزش است. (Annelize du Pisani, 2013: p 918)

بر طبق اصل مزبور که در ماده ۲-۱ نظامنامه^۱ منعکس گردیده است «هر ورزشکاری در قبال مواد موجود در نمونه بدن خود کاملاً مسئول است. چنانچه طبق این اصل هر زمان که یک ماده ممنوعه (یا متابولیت‌ها یا نشانگرهای آن) در نمونه بدن یافت شود، خواه ورزشکار به طور عمدی یا ناخواسته از یک ماده ممنوعه استفاده کرده یا سهل انگاری نموده یا به هر نحو دیگر مسئول است».

¹ 2.1” Presence of a Prohibited Substance or its Metabolites or Markers in an Athlete’s Sample
2.1.1 It is the Athletes’ personal duty to ensure that no Prohibited Substance enters their bodies. Athletes are responsible for any Prohibited Substance or its Metabolites or Markers found to be present in their Samples. Accordingly, it is not necessary that intent, Fault, Negligence or knowing Use on the Athlete’s part be demonstrated in order to establish an anti-doping rule violation under Article 2.1”.

بنابراین طبق اصل مسئولیت محض ورزشکار به طور مطلق مسئول وجود هر گونه ماده ممنوعه در بدنش هست. بر این اساس دوپینگ دیگر به عنوان یک عمل آگاهانه توسط ورزشکار در نظر گرفته نمی شود، بلکه دوپینگ نقض قوانین ضد دوپینگ است (JANWILLEM SOEK, 2006: p 122). بدین ترتیب جهت اعلام و اثبات تخلف ورزشکار از قانون مبارزه با دوپینگ لازم نیست که نیت، عمد، قصور، اهمال یا آگاهی ورزشکار از مصرف مورد ارزیابی قرار گرفته و اثبات شود؛ چنانچه در قضیه لهتینن علیه فیفا^۱ دیوان داوروری ورزشی^۲ دوباره خاطرنشان ساخت: «بین مجازات ورزشکار و قصد او هیچ رابطه ای نیست، مجازات اثر ناگزیر دوپینگ است؛ چنانچه بدون هیچگونه تردید مجازات شدید نیز ممکن است بدون بررسی قصد ورزشکار بر او بار شود» (JANWILLEM SOEK, 2006: 133).

اصل مسئولیت محض در دوپینگ قلمرو بسیار گسترده ای دارد؛ چنانچه حتی اگر ورزشکاری هیچگونه بی احتیاطی نکرده باشد و کاملاً تصادفی یا توسط اشخاص دیگر مواد آلوده وارد بدنش شده باشد نیز مسئول است. همچنین جهت اثبات تخلف از قوانین مبارزه با دوپینگ لازم نیست که مصرف مواد انجام شده باشد؛ بلکه بر اساس ماده ۲ نظامنامه تلاش برای استفاده از ماده ممنوعه یا روش ممنوعه، طفره رفتن، امتناع یا قصور در انجام نمونه گیری یا تسلیم نمون، در دسترس نبودن ورزشکار، دستکاری یا تلاش برای دستکاری در هر بخش از کنترل دوپینگ و سایر موارد مصرح در آن ماده نیز جهت احراز تخلف از مقررات مبارزه با دوپینگ کافی است. افزون بر آن طبق ماده ۲-۱-۳ نظامنامه به استثنای موادی که در فهرست ممنوعه برای آنها آستانه کمی اختصاصی در نظر گرفته شده است وجود هر مقدار از ماده ممنوعه یا مواد حاصل از سوخت و ساز و یا نشانگرهای آنها در نمونه ورزشکار، تخلف از قوانین مبارزه با دوپینگ محسوب می شود.

چون مسئولیت ورزشکار در دوپینگ محض است و بدین سبب ورزشکار وظیفه دارد که از ورود هرگونه ماده ممنوعه به بدن خود ممانعت به عمل آورد لذا ورزشکار باید در استفاده از مواد غذایی، آشامیدنی و داروها و سایر مواد مصرفی مراقبت کامل نماید و الا نمی تواند به عذر اینکه در جریان مواد ممنوعه به بدنش نبوده از بار مسئولیت شانه خالی نماید. بدین ترتیب ورزشکار باید در انتخاب افرادی که به مواد غذایی و آشامیدنی وی دسترسی دارند دقت کند. همچنین در صورت نیاز به دارو باید پزشکی انتخاب کند که به مواد ممنوعه آگاه باشد.

اصل مسئولیت محض دوپینگ ورزشکاران ماهیتی شبیه جرم مادی صرف دارد؛ چنانچه در جرایم مادی صرف نیز به صرف احراز عنصر مادی جرم تحقق می یابد و نیازی به اثبات قصد مجرمانه یا سوء

^۱ Lehtinen v. FINA

^۲ دیوان داوروری ورزش که نام انگلیسی آن The court of Arbitration for sport است و به اختصار CAS نامیده می شود در سال ۱۳۹۴ تأسیس گردیده و بالاترین مرجع حل و فصل اختلافات ورزشی است.

نیت مرتکب نیست. در حقوق ایران جرم صدور چک پرداخت نشدنی از جمله این موارد است. طبق این نظر صرف تحقق عنصر مادی یعنی صدور چک به صورتی که قابل پرداخت نباشد موجب تحقق جرم مزبور است حتی در صورتی که مرتکب بتواند جهل خود نسبت به این امر را اثبات نماید (میرمحمد صادقی، ۱۳۹۵: ص ۴۰۷). این نوع جرایم باعث خواهند شد تا بازدارندگی بیشتری در این نوع از مسئولیت وجود داشته باشد و صرف رابطه سببیت بین وقوع فعل مجرمانه و ورود زیان کافی برای جبران خسارت از زیان دیده باشد. در واقع شخص در چنین شرایطی به طور کامل مراقبت خواهد کرد تا از رفتار وی زبانی به شخصی وارد نگردد (کاتوزیان، ۱۳۸۵: ص ۴۵) آنچه مبنای ایجاد جرایم مادی صرف است به حداکثر رساندن پیروی از قانون است (لشکری و آشوری: ۱۴۰۰: ص ۳).

نیاز به بودجه کمتر در مبارزه با دوپینگ، اعتراضات زیادی که به دوپینگ وجود دارد و همچنین ضرورت‌های عملی، اصل مسئولیت محض در دوپینگ را توجیه می‌کند (David McArdle, 2015: 2). در واقع اصل مسئولیت محض ورزش را تمییز و منصفانه نگاه می‌دارد.

علی‌رغم مزایای برشمرده برای اصل مسئولیت محض و از جمله اینکه قطعیت بیشتری به حوزه مبارزه با دوپینگ می‌دهد (calvin davis: 20) اصل مزبور اغلب منجر به محرومیت ورزشکاران از رقابت می‌شود حتی اگر عمد نداشته باشند. لذا به موجب آن منافع جمعی بر منافع فردی اولویت دارد که این امر سبب انتقاداتی به آن در راستای حمایت از حقوق فردی ورزشکاران شده است؛ چنانچه در پرونده جسیکا فوشی که فیما وی را به مدت دو سال از مسابقات محروم کرد. لایحه استینافی که توسط وکیل فوشی تهیه شد، حمله‌ای مستقیم به مسئولیت محض بود (JANWILLEM SOEK, 2006: PP 129) (USA Shooting & Quigley v Union Internationale de Tir CAS 1995/94/129) همچنین در پرونده آمریکایی (USA Shooting & Quigley v Union Internationale de Tir CAS 1995/94/129) دیوان رسیدگی کننده اظهار داشت که اصل مسئولیت محض در مواردی غیرمنصفانه است از جمله جایی که دارو به جهت برچسب اشتباه یا توصیه اشتباه مصرف شود. همچنین موردی که قبل از شروع یک مسابقه غذای مسموم به ورزشکار داده شده باشد و او مسئولیت محض داشته باشد غیرمنصفانه است (Niel du Toit, 2011: 163). بنابراین در برخی موارد قاعده مسئولیت محض می‌تواند پیامدهای غیرانسانی در بر داشته باشد (Cornelia BlanK, 2021: p 4).

۴- جایگاه اصل مسئولیت محض ورزشکاران مرتکب دوپینگ در رویه قضایی

در رویه قضایی در خصوص مواردی که ورزشکاران عمداً دوپینگ کرده‌اند چالشی وجود ندارد. مناقشه در جایی ایجاد می‌شود که ورزشکاری سهواً یا حتی به نحو تصادفی مواد نیروزا وارد بدنش شده باشد.

از جمله پرونده‌های عمدی دوپینگ که مشهور هستند می‌توان به بن جانسون کانادایی در المپیک ۱۹۸۸^۱ اشاره داشت. او که موفق شده بود در دوی ۱۰۰ متر رکورد باورنکردنی از خود بر جای گذارد و مدال المپیک را از آن خود کند بعد از رقابت‌های المپیک معلوم شد که او دوپینگ کرده بود. همچنین دیه گو مارادونا فوق ستاره فوتبال آرژانتین در مسابقات جام جهانی ۱۹۹۴ به علت مصرف داروهای محرک از همراهی با تیمش محروم شد. (غضنفری، ۱۳۹۴: ص ۳۲).

از میان پرونده‌های دوپینگ غیر عمدی که جالب توجه هستند می‌توان به پرونده پوئرتا^۲ اشاره داشت که یک بازیکن تنیس بود و به نحو غیر عمدی ماده اتایلفراین^۳ وارد بدنش شده بود. پوئرتا قبل از شروع مسابقه با همسرش کنار میزی نشسته بود و آنها از لیوان‌های عین هم آب نوشیده بودند. پوئرتا برای انجام مسابقه از آن محل خارج شد. همسرش وقتی که او حضور نداشت از یکی از لیوان‌ها برای خوردن دارویی استفاده کرد که آن دارو بدون مزه، بدون بو و رنگ بود. چون شروع مسابقه تاخیر داشت پوئرتا بازگشت. وقتی بازگشت همسرش از کنار میز رفته بود. او یکی از لیوان‌ها را برداشت و در آن آب نوشید که بدین سبب ماده اتایلفراین که در داروی همسرش وجود داشت وارد بدن وی گردید. دیوان ورزشی اظهار داشت علی‌رغم اینکه شرایط استثنایی بود اما پوئرتا نهایت احتیاط را انجام نداده بود و بدین سبب ادعای وی را رد نمود (Anne Amos, 2007: p7).

پرونده آلبرتو^۴ از دیگر مواردی است که اگرچه ماده ممنوعه در بدن ورزشکار یافت شد اما ورزشکار درصد برآمد که اثبات کند تقصیری ندارد. در این پرونده آلبرتو بعد از پیروزی تور مسابقات موتور سواری د فرانس^۵ در معرض تست دوپینگ قرار گرفت. نتیجه تست این بود که ماده ممنوعه کلنبتول^۶ در سیستم بدن او وجود داشت. او موقتا تعلیق شد. آلبرتو مدعی شد که ماده مذکور ممکن است از طریق گوشتی که به عامل آنابولیک آلوده شده وارد بدنش شده باشد. او گزارش‌هایی از اینکه صنعت گوشت مواجه با گوشت‌های آلوده با آنابولیک شده است نیز ارائه داد. دیوان ورزشی علی‌رغم پذیرش معقول بودن ادعای وی اینکه مواد از چه طریقی وارد بدن وی شده اند را به عنوان دلیل اثبات نپذیرفت البته با اعمال تخفیف و را به محرومیت یکسال محکوم کرد (Venu Vijendhar, 2020: 7 & 8).

مورد بعدی ردوکن^۷ بود که در المپیک ۲۰۰۰ در نمونه ادرارش ماده ممنوعه پسدوپدین^۸ که یک ماده ممنوعه در آن زمان بود یافت شد که بدین سبب او متهم به نقض مقررات دوپینگ شد و

¹ Ben Johnson

² Puerta v ITF CAS 2006/A/1025, 26

³ etilefrine

⁴ Alberto Contador Velasco v. RFEC

⁵ the 2010 Tour de France cycling competition

⁶ clenbuterol

⁷ Andreea Raduca

⁸ pseudoephedrin

صلاحیتش را از دست داد علی رغم اینکه ثابت شد آن ماده در تقویت عملکردش تاثیری نداشته است (Anne Amos, 2007: 12). نکته حائز اهمیتی که در این پرونده وجود دارد این است که حتی با وجود اینکه اثبات گردید ماده ممنوعه در افزایش عملکرد ورزشکار نقشی نداشته باز هم مسئولیت ورزشکار مرتفع نگردید که این امر گستردگی قلمرو اصل مسئولیت محض ورزشکاران مرتکب دوپینگ در رویه قضایی را نمایان می‌سازد.

مورد دیگر پرونده بکستر^۱ است که مشکلات اصل مسئولیت محض را آشکار ساخت. بکستر اسکی باز در ارتفاع زیاد بود. او اشتباهها از ماده استنشاقی آمریکایی ویکس و پیر^۲ استفاده کرده بود که حاوی ماده ممنوعه لومثامفتامین^۳ بود و بدین جهت مدال برنز را از دست داد. موضوع این پرونده نیز مجازات ظالمانه به جهت اشتباه بی گناهانه به نظر می‌رسد (Anne Amos, 2007: 13 & 14).

همان طور که در پرونده‌های مزبور ملاحظه می‌شود در رویه قضایی به هیچ وجه اثبات اینکه مواد ممنوعه به نحو اشتباه یا تصادفی وارد بدن ورزشکار شده است سبب رفع مسئولیت نمی‌شود؛ چنانچه اقتضای اصل مسئولیت محض اینگونه است.

در ورزش ایران نیز موارد متعددی از دوپینگ به ثبت رسیده است که چون نکته خاصی علاوه بر موارد فوق ندارند جهت رعایت اختصار از ذکر آنها صرف نظر می‌کنیم.

۵- علل موجهه مسئولیت محض ورزشکاران در دوپینگ

علی رغم اینکه اصل بر مسئولیت محض ورزشکاران در صورت دوپینگ است اما استثنائاً عوامل موجهه مسئولیت ورزشکاران نیز در مواردی پذیرفته شده است. بار اثبات بر عهده ورزشکاری است که مدعی علل موجهه است.

۱-۵- غیر قانونی نبودن

در صورتیکه ورزشکار اثبات نماید مواد مصرفی اش غیر مجاز نیست یا به جهات پزشکی است مسئولیتش موجه می‌شود. چنانچه فدراسیون بین المللی شنا (فینا) در پرونده ای این موضع را گرفت که شخصی به نام لهتینن^۴ مرتکب جرم دوپینگ شده است و چه قصد مصرف داشته یا صرفاً تقصیر داشته نیز از این حیث تفاوتی ندارد و بدین طریق مسئولیت محض را به عنوان یک ابزار موثر در مبارزه با دوپینگ مورد حمایت قرار داد. آن فدراسیون اشاره کرد که دیوان دآوری ورزش همیشه از مسئولیت

¹ Baxte

² the Vicks Vapor inhaler

³ levmethamfetamin

⁴ Lehtinen

محض پشتیبانی می‌کند. اما در این پرونده لهتینن مصرف سالبوتامول را قبول داشت و حتی ادعا نمی‌کرد که ناخواسته بوده او فقط ادعا می‌کرد که شناسایی صرف سالبوتامول در نمونه ادرار او به خودی خود برای ایجاد یک جرم دوپینگ کافی نیست. به عنوان یک قاعده اساسی، اگر جرمی ثابت نشود، هیچ تحریمی اعمال نمی‌شود. (JANWILLEM SOEK, 2006: p 100).

وانگهی مصرف یک ماده ممنوعه که مصرف آن هنگام خارج از مسابقات ممنوع نیست اگر در مواقع خارج از مسابقات مصرف شده باشد تخلف از قوانین مبارزه با دوپینگ محسوب نمی‌شود. اما به هر حال حضور یک ماده ممنوعه یا مواد حاصل از سوخت و ساز آن و یا نشانه‌های آن در نمونه اخذ شده از ورزشکار در هنگام مسابقات، صرف نظر از اینکه این ماده چه موقع مصرف یا تجویز شده باشد، تخلف از بند ۲-۱ محسوب می‌شود.

هنچنین اگر ورزشکار از قبل به اندازه کافی روشن کرده باشد که از یک ماده ممنوعه به با رعایت شرایط قانونی استفاده می‌کند از مسئولیت بری می‌شود. شرایط مزبور عبارتند از اینکه اولاً این مواد باید توسط پزشک تجویز شده باشند. ثانیاً مقامات صالح باید قبل از مسابقه از استفاده آنها مطلع شده باشند. ثالثاً، این مواد فقط به روش خاصی استفاده شوند (JANWILLEM SOEK, 2006: p 110 & 111).

۲-۵- اختلال در فرآیند ارسال و انجام آزمایشات دوپینگ

گاهی ممکن است در فرآیند ارسال و انجام آزمایشات دوپینگ اختلالی ایجاد شود. فی الواقع زمانیکه تحلیل نمونه آزمایشگاهی A و B دلالت کند ماده ممنوعه وجود دارد نهاد تعقیب کننده، سازمان ورزشی یا نهاد ضد دوپینگ دلیل کافی برای اثبات دوپینگ ورزشکار را در دست دارد. در اینصورت به ورزشکار این فرصت داده می‌شود که اثبات نماید در دوره بین جمع آوری نمونه‌ها و تحلیل نهایی حادثه ای رخ داده که درستی نمونه‌ها را تحت تاثیر قرار داده است. در صورت اثبات، پرونده دوپینگ علیه او بسته می‌شود؛ چنانچه اگر حین حمل و نقل نمونه‌ها از پست کنترل اشکالاتی رخ دهد که بر یکپارچگی نمونه‌ها تأثیر بگذارد که دیگر نتوان آنالیز صحیح را انجام داد سازمان ورزشی دیگر نمی‌تواند جرم دوپینگ را اثبات نماید. از جمله اگر به جهت طولانی شدن مسیر ارسال نمونه‌ها، نمونه‌ها مشکوک شود اینگونه است. چنانچه در پرونده دیوید مکامدینا^۱ ایراد گرفته شد مدت زمانی که نمونه‌ها از سالوادور دهبیا^۲ به آزمایشگاهی در مونترال انتقال داده شد بسیار طولانی بود و بنابراین نمونه‌ها مشکوک شد. کنترل دوپینگ در ۳۱ ژانویه انجام شده بود؛ درحالیکه نمونه‌ها ۱۰ فوریه به آزمایشگاه کانادا رسید بنابراین ده روز طول کشید که نمونه‌ها به آزمایشگاه برسد که زمان طولانی و غیرمعماری بود. البته

¹ CAS 99/A/234 & CAS 99/A/235, 29-2-2000, David Meca-Medina v. FINA & Igor Majcen v. FINA, ground 7.8.

² Salvador de Bahia

سرانجام دیوان دآوری ورزش با این استدلال که دلیلی مبنی بر آلودگی نمونه‌ها در مدت حمل و نقل وجود ندارد که به جهت رشد باکتری نمونه‌ها را متاثر ساخته باشد ادعا را نپذیرفت (JANWILLEM, SOEK, 2006: P 95 & 98).

همچنین در خصوص خطای آزمایشگاهی به ندرت به یک ورزشکار این فرصت داده می‌شود که به آن استناد کند. اما در موارد استثنائی این امکان وجود دارد؛ چنانچه در مورد ورزشکار نروژی به نام ترین سولبرگ^۱ پس از آزمایش مواد مخدر در جام ملت‌های اروپا نمونه AA مثبت تشخیص داده شد و بدون شک وجود آنابولیک را نشان داد و نمونه AB نیز مثبت گزارش شد. در حین بررسی مطالب تحلیلی در نمونه AB مشخص شد که به هیچ وجه واضح نیست که نمونه AB وجود ماده یافت شده در نمونه را تایید کرده باشد. در نتیجه اتحادیه بین المللی فدراسیون‌های دو و میدانی^۲ یک طرفه و بدون فشار از سوی ورزشکار به این تصمیم رسید که تست مثبت قابل اعتماد نبود و محرومیت ورزشکار را رفع کرد. به طور خلاصه به ورزشکار این فرصت داده می‌شود تا ثابت کند که در دوره بین جمع آوری نمونه و تجزیه و تحلیل نهایی آن حادثه ای رخ داده است که بر آن تأثیر می‌گذارد (JANWILLEM SOEK, 2006: p 98).

۳-۵- درون زا بودن مواد نیروزا توسط بدن ورزشکار

گاهی بدن ورزشکار مواد ممنوعه را به صورت درون زا تولید می‌کند. زمانی صرف یافتن برخی مواد در نمونه‌های ورزشکاران تخلف دوپینگ را سبب می‌شد و ورزشکار مسئول آن بود. پس از مدتی علم پزشکی اثبات نمود گاهی مواد نیروزا توسط بدن ورزشکار تولید می‌شود. البته بین اینکه برخی مواد نیروزا تولید طبیعی بدن ورزشکار است یا اینکه مصنوعی هستند بحث‌های علمی زیادی شده است. اگر ورزشکار بتواند با آزمایشات پزشکی نشان دهد که در شرایط خاص بدن او بر خلاف بدن یک فرد معمولی، قادر به تولید مواد ممنوعه است عنصر غیر قانونی بودن را از بین می‌برد (JANWILLEM, SOEK, 2006: p 111).

۶- آثار اصل مسئولیت محض در دوپینگ

مسئولیت محض ورزشکاران مرتکب دوپینگ سبب مسئولیت انضباطی، مدنی و قراردادی آنان را فراهم می‌آورد که در این قسمت مورد بررسی قرار می‌دهیم. با عنایت به اینکه دوپینگ در قوانین موضوعه ایران جرم انگاری نشده است (آقایی نیا، ۱۴۰۱: ۱۰۴) در حال حاضر مسئولیت کیفری ورزشکاری که

¹ Trine Solberg

² International Association of Athletics Federations (IAAF)

دوپینگ می‌کند منتفی است. در برخی کشورها از جمله آلمان و اتریش مسئولیت کیفری نیز برای این ورزشکاران پیش بینی شده است (Cornelia BlanK, 2021: p 2).

۱-۶- مسئولیت انضباطی مرتکب دوپینگ

واکنش کشورهای مختلف در برخورد با دوپینگ متفاوت است، برخی چنین اقدامی را جرم کیفری شناخته و در مقابل آن واکنش‌های قانونی و انضباطی شدیدی علیه مرتکب اعمال می‌کنند و در بعضی از کشورها مانند ایران، صرفاً به ضمانت اجرای انضباطی بسنده می‌کنند. در واقع ضمانت اجرای انضباطی معمول ترین شیوه برخورد با ورزشکاران متخلف است. ضمانت اجرای انضباطی ممکن است صرفاً بر فرد ورزشکار اعمال شود و همچنین ممکن است در ورزش‌های تیمی بر تیم اعمال شود.

۱-۱-۶- محرومیت‌های فردی

تخلف از قوانین مبارزه با دوپینگ از سوی ورزشکار ممکن است باعث یک یا چند مورد از مسئولیت‌های انضباطی به شرح ذیل گردد:

الف- ابطال نتایج^۱: بدین معنا که نتایج به دست آمده توسط ورزشکار در یک رقابت یا مسابقه خاص بی‌اعتبار خواهد شد و شامل همه پیامدهای حاصله از جمله پس گرفتن هرگونه مدال، امتیاز و جایزه می‌شود؛ ماده ۱۰-۱ نظامنامه در این خصوص مقرر می‌دارد: «هنگامی که تخلفی از قوانین مبارزه با دوپینگ در حین یا در رابطه با یک مسابقه اتفاق بیافتد، براساس تصمیم هیأت دادرسی آن مسابقه، تمامی نتایج بدست آمده توسط ورزشکار خاطی در آن مسابقه باطل شده و مدالها، امتیازات و جوایز حاصل از آن بازپس گرفته می‌شود...».

ب- محرومیت^۲: به این معنی است که ورزشکار یا شخص دیگر برای یک دوره زمانی خاص از شرکت در هر نوع رقابت یا دیگر فعالیت‌ها یا دریافت منابع مالی و وجوه در نظر گرفته شده در ماده ۱۱-۱۴ نظامنامه محروم می‌شود. طبق ماده ۱۰-۲ آیین نامه اگر دوپینگ تعمدی^۳ باشد دوره محرومیت چهار

¹ Disqualification

² Ineligibility

^۳ طبق بند ۱۰-۲-۳- نظامنامه تعمدی در صورتی است که ورزشکار یا فرد دیگر تخلف از قوانین مبارزه با دوپینگ را با آگاهی و شناخت از قوانین وضع شده، مرتکب شده یا از خطر بزرگ انجام تخلف از قوانین مبارزه با دوپینگ و نتایج و عواقب حاصل از آن شناخت داشته و آشکارا این خطر را نادیده گرفته است.

سال و در غیر اینصورت دو سال است.^۱ البته اگر ورزشکار در یک مورد خاص ثابت کند که او هیچ خطا یا یا قصوری را مرتکب نشده است، در اینصورت دوره محرومیت وی باید کان لم یکن اعلام شده و یا لغو گردد. این ماده در شرایط استثنایی و صرفاً در زمان محرومیت‌ها اعمال می‌شود و برای تعیین تکلیف اینکه تخلف دوپینگ رخ داده است یا خیر کاربردی ندارد. چنانچه برای مثال اگر ورزشکار علی‌رغم مراقبت‌های لازم ثابت کند که از سوی رقیب، خرابکاری عمدی در خصوص وی صورت گرفته است مضمول ماده مذکور است. اما برای مثال عدم قصور به علت برچسب اشتباه یا آلودگی مکمل یا ویتامین‌های قضایی یا تجویز مواد توسط پزشک شخصی یا پرستار شخصی بدون اطلاع ورزشکار یا دستکاری مواد غذایی و آشامیدنی مواد غذایی و آشامیدنی توسط همسر، مربی یا سایر ورزشکاران شامل ماده مذکور نمی‌شود. البته ممکن است موارد اخیر بسته به حقایق منحصر به فرد هر مورد خاص بر اساس بند ۱۰-۵ به کاهش محرومیت ورزشکار منجر شود. بر طبق این ماده اگر ورزشکار ثابت نماید که هیچگونه قصور یا کوتاهی قابل توجه رخ نداده یا اینکه ماده ممنوعه کشف شده ناشی از فرآوردهای آلوده بوده منجر به کاهش محرومیت می‌گردد.^۲

ج- تعلیق موقت^۳: به این معنی است که ورزشکار یا شخص دیگر پیش از حکم نهایی در یک دادرسی به طور موقت از شرکت در هر نوع رقابت یا فعالیتی، منع می‌شود.

د- جریمه‌های مالی^۴: طبق بند ۱۰-۱۰ نظامنامه، سازمان‌های مبارزه با دوپینگ طبق قوانین خود می‌توانند برای بازستانی مناسب هزینه‌ها بدلیل تخلفات از قوانین مبارزه با دوپینگ، پیشبینی لازم را فراهم نمایند.

۲-۱-۶- عواقب تیمی

در ورزش‌های تیمی دوپینگ ورزشکاران سبب ایجاد پیامدهایی برای تیم نیز می‌شود؛ چنانچه طبق ماده ۱۱-۲ نظامنامه «اگر بیش از دو نفر از اعضای یک تیم در یک ورزش تیمی در طول یک دوره رویداد مرتکب نقض قوانین ضد دوپینگ شده باشند، هیئت اداره کننده رویداد باید مجازات مناسبی را برای تیم اعمال کند. مجازات‌هایی مثل از دست دادن امتیاز، محرومیت از یک مسابقه یا رویداد، یا مجازات‌های

^۱ شایان ذکر است هماهنگ سازی مجازات‌ها یکی از بحث برانگیزترین بخش‌های مبارزه با دوپینگ است چنانچه برای مثال در آن دسته از ورزش‌هایی که دوره و عمر کوتاهی دارند اعمال یک دوره محرومیت تأثیری بیشتری نسبت به آن دسته از ورزش‌هایی که دوره و عمر آنها بیشتر است دارد. نظامنامه ذیل ۷۸

^۲ ترجمه فارسی نظامنامه جهانی مبارزه با دوپینگ، مترجمین: احمدی طباطبایی، رامین و زکی زاده، لیلا، ستاد ملی مبارزه با دوپینگ ایران، تفسیر بند ۴-۱۰، ذیل ص ۶۳

^۳ Provisional Suspension

^۴ به نقل از سایت ستاد ملی مبارزه با دوپینگ ایران (iRanado.IR)

دیگر. این مجازات علاوه بر هرگونه عواقبی است که بر شخص ورزشکارانی که مرتکب نقض قوانین ضد دوپینگ می‌شوند، تحمیل می‌شود».

طبق ماده ۱۱-۳ نظامنامه نهاد اداره کننده مسابقات می‌تواند به انتخاب خود مقرراتی را جهت اعمال شدیدتر یا محدودیت بیشتر از پیامدهایی که در مفاد بند ۱۱-۲ آمده است برای ورزشهای تیمی به اجرا بگذارد.

اعلام اینکه تیم مسابقه را باخته است از دیگر مجازات‌ها است که ممکن است بر تیمی که بازیکنانش مرتکب دوپینگ شده اند اعمال شود. این مجازات شامل محرومیت یا سلب صلاحیت اعضای تیم نیست. سلب صلاحیت کل تیم از دیگر مجازات‌ها در ورزش‌های تیمی است. این مجازات بیشتر از اینکه مجازات ورزشی باشد انضباطی است (JANWILLEM SOEK, 2006: 236). وقتی تیمی فاقد صلاحیت می‌شود اعضای تیم باید به نحو خودکار فوراً همه نشان‌ها و مدال‌هایی که در طول یک رقابت برنده شده اند را بازگرداند (JANWILLEM SOEK, 2006: 239). حذف از رنکینگ نیز از دیگر مجازات‌های تیمی است.

۲-۶- مسئولیت مدنی و قراردادی مرتکب دوپینگ

در حقوق موضوعه ایران مبنای مسئولیت مدنی ورزشکاران مبتنی بر استناد عرفی فعل زیانبار به شخص است. در واقع ماده ۴۹۲ ق.م.ا به سال‌ها مناقشه در باب ضرورت داشتن یا نداشتن تقصیر در مسئولیت ناشی از تسبیب پایان داده و به صراحت قابلیت استناد را معیار مسئولیت، از جمله در آسیب‌های ناشی از فعالیت ورزشی، دانسته است. البته با در نظر گرفتن این مهم که این معیار به منزله نفی تقصیر به عنوان مبنای مسئولیت نیست، بلکه تقصیر را در دل خود دارد و در مفهوم خاص، متناسب با مسئولیت ورزشی، تقصیر در تحقق قابلیت استناد نهفته است (رضایی نژاد، ۱۳۹۵: ۵۹۱).

مسأله ای که در خصوص مسئولیت مدنی ناشی از دوپینگ مطرح می‌شود این است که آیا صرف تخلف از نظامنامه مبارزه با دوپینگ کافی برای مسئولیت ورزشکار است یا اینکه ورزشکار در بروز صدمه نیز باید تقصیر داشته باشد که در پاسخ بیان شده است با توجه به لزوم رابطه سببیت، صرف دوپینگ نمی‌تواند زمینه احراز تقصیر را فراهم کند. اگر چه در آیین نامه بر مبنای نظریه مسؤولیت محض و به محض مثبت شدن نمونه، ورزشکار محکوم و مدال‌ها جابه جا

می‌شود؛ اما در باب مسؤولیت مدنی موضوع اثبات تقصیر مهم است. در اینجا رأی صادره در دوپینگ نمی‌تواند برای احراز تقصیری که مثبت مسؤولیت مدنی است کافی باشد. (غضنفری، ۱۳۹۴: ص ۶۶). این نظر صحیح به نظر می‌رسد چون صرف دوپینگ مستلزم بی احتیاطی و بی مبالاتی نیست. چنانچه برای مثال برخی از مواد ممنوعه آرام بخش‌ها هستند که صرفاً آرام کننده ورزشکار هستند و نمی‌توانند زمینه ساز یا سبب بروز آسیب به سایر ورزشکاران گردند لذا انتساب عرفی در اینصورت منتفی

است. البته در صورتیکه انتساب صدمات به ورزشکار مرتکب دوپینگ محرز باشد تمسک وی به عوامل رافعه مسئولیت مسموع نیست. بدین بیان که در حوادث ناشی از عملیات ورزشی، ورزشکاری که زیان می‌بیند چون خود اقدام به قبول خطر و زیان کرده و با شرکت در مسابقه و بازی ورزشی به حوادث و آسیب‌های ناشی از آن تن در داده است از این رو نمی‌توان عامل زیان را مسئول دانست (K.Thornton, Patric; 2010, P 335)؛ در حقوق ایران نیز مستندا به بند ۱ ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی "عملیات ورزشی و حوادث ناشی از آن مشروط بر اینکه سبب حوادث نقض مقررات آن ورزش نباشد قابل مجازات نیست...". اما ورزشکاری که دوپینگ می‌کند چون با مصرف مواد نیروزا مرتکب خطای ورزشی^۱ شده و بدین ترتیب مقررات آن ورزش را نقض کرده پس در صورت بروز حادثه به دیگر ورزشکاران نمی‌تواند به آموزه‌های پذیرش خطر و تقصیر زیان‌دیده که به طور معمول به عنوان علل رافع مسئولیت مدنی ورزشکاران در نظر گرفته می‌شود استناد نماید.

ورزشکار مرتکب دوپینگ مسئولیت قراردادی نیز پیدا می‌کند چون اعاده مدال یا محرومیت از حضور در فعالیت‌های ورزشی بالتبع قرارداد ورزشی منعقد با باشگاه ورزشی را نیز نقض می‌کند. بر طبق اصل لزوم قراردادهای ورزشکاری که آزادانه قراردادی را منعقد می‌کند و تعهداتی را به موجب آن بر عهده می‌گیرد، باید طبق مقررات آن ورزش عمل کند. خواه آن مقررات نظامنامه باشد یا سیاست ضد دوپینگ باشگاه ورزشی یا فدراسیون. در نتیجه اگر ورزشکار این مقررات را نقض کند، مرتکب نقض قرارداد می‌شود (melize du Pisani, 2013: p 925).

در واقع با وجود قرارداد ورزشی و اخذ تعهد از ورزشکار برای رعایت مقررات به طور قطع میتوان مسئولیت ناشی از استفاده از مواد نیروزا را مسؤولیت قراردادی دانست. در حقیقت تعهد ورزشکار به عدم استفاده از مواد نیروزا تعهدی جهت رعایت و پایبندی به مقررات جهانی مبارزه با دوپینگ در مقابل باشگاه و فدراسیون بوده لذا در صورت استفاده از مواد نیروزا و اثبات آن مسئولیت خواهد داشت. اما در مقابل رقیب نمی‌توان مسؤولیت ورزشکار را قراردادی دانست چون پذیرش این نوع مسؤولیت با توجه به عدم امکان عرفی توافق در این زمینه منطقی نمی‌باشد (غضنفری، ۱۳۹۴: صص ۵۵-۵۱).

۷- نتیجه گیری

امروزه استفاده از مواد نیروزا توسط ورزشکاران یکی از چالش‌های بسیار جدی مسابقات ورزشی شده به نحوی که جهت مقابله با آن اقدامات جهانی صورت می‌گیرد. از جمله محوری‌ترین اقدامات صورت گرفته در این راستا ایجاد اصل مسؤولیت محض ورزشکاران در استفاده از مواد ممنوعه است. قلمرو اصل

^۱ فدراسیون‌های ورزشی قواعد بازی و مسابقات ورزشی را تعیین می‌کنند که تخلف از آنها خطای ورزشی محسوب می‌شود. به این مجموعه قوانین "کد" می‌گویند (یوسفی و رجبی، ۱۴۰۰: ۱۴۳).

مزبور بسیار گسترده بوده چنانچه به موجب آن به محض اینکه در آزمایشات ورزشکاران مواد ممنوعه یافت شود مسئولیت محقق می‌شود صرف نظر از اینکه ورزشکار عمد و تقصیر داشته باشد یا خیر، از وجود مواد ممنوعه مطلع باشد یا نباشد، مصرف مواد ممنوعه در افزایش عملکرد تأثیر داشته باشد یا خیر، مقدار مواد کم باشد یا زیاد و سایر موارد.

علی‌رغم اینکه اصل بر مسئولیت محض ورزشکاران در استفاده از مواد نیروزا است اما استثنائاً عوامل موجهه مسئولیت محض نیز مورد پذیرش قرار گرفته که از جمله به غیرقانونی نبودن مواد مصرفی و رخ دادن اشتباه در فرآیند آزمایش و ارسال نمونه‌های آزمایشگاهی می‌توان اشاره کرد. بار اثبات بر عهده ورزشکار مدعی علل موجهه است.

در صورت دوپینگ ورزشکاران، عواقبی از جمله مجازات‌های انضباطی گریبان گیر آن‌ها می‌گردد. عودت مدال، محرومیت و جریمه‌های مالی، مجازات انتظامی فردی ورزشکار متخلف است. در ورزش‌های تیمی نیز محرومیت تیم، کسر امتیاز، اعلام باخت تیم در مسابقه، سلب صلاحیت از اعضای تیم از جمله عواقب انتظامی می‌باشد.

با توجه قلمرو بسیار گسترده اصل مسئولیت محض ورزشکارانی که مواد ممنوعه داخل بدنشان یافت می‌شود و همچنین عواقب شدید آن به سازمان ملی مبارزه با دوپینگ که متولی اصلی این بحث است و سایر نهادهای ورزشی ذی ربط پیشنهاد می‌شود در خصوص دوپینگ آموزش‌های گسترده‌ای را به ورزشکاران، خانواده، دوستان و آشنایان آنان و پزشکان و پرستاران ورزشی ارائه داده و همچنین تمهیداتی جهت آموزش مباحث مربوط به دوپینگ در مدارس و دانشگاه‌ها بیندیشند. اکثر مردم ایران تصور می‌کنند دوپینگ صرفاً مصرف عمدی مواد نیروزا است این در حالی است که چنانچه بیان شد قلمرو اصل مسئولیت محض بسیار گسترده بوده و موارد غیرعمدی و حتی سهوی و تصادفی را نیز در بر می‌گیرد. این آموزش‌ها سبب می‌شود تا لااقل ورزشکارانی که تعمد در استفاده از مواد ممنوعه ندارند گرفتار دوپینگ نشوند و بتوانند با آرامش برای کشور افتخار آفرینی کنند.

۸- منابع

۸-۱- فارسی

- ۱- آقای نی، حسین، حقوق ورزشی، نشر میزان، چاپ هجدهم، ویرایش دوم با تجدیدنظر کامل، تابستان ۱۴۰۱
- ۲- جی بلومفیلد، پ، آفریکر، طب ورزشی، ترجمه حسن نی، صادق و دیگران، جلد اول، چاپ دوم، ص ۶۵۳، انتشارات دانشگاه گیلان، ۱۳۸۰
- ۳- چلبی، البرز، حقوق ورزشی، انتشارات جنگل چاپ اول، ۱۳۸۹

- ۴- رضایی نژاد، همایون و رضایی نژاد، امیرحسین، پژوهشی تطبیقی در باب مبنای مسوولیت مدنی ورزشکاران (در مقابل یکدیگر)، فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی، دوره ۴۶، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۵
- ۵- احمدی طباطبایی، رامین و زکی زاده، لیلا، ترجمه فارسی نظامنامه جهانی مبارزه با دوپینگ، ستاد ملی مبارزه با دوپینگ ایران
- ۶- غضنفری؛ سید حمید، بررسی مسئولیت مدنی استفاده کنندگان داروهای نیروزا، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه قم، بهمن ماه ۱۳۹۴
- ۷- کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی، اعمال حقوقی، قرارداد-ایقاع، شرکت سهامی انتشار با همکاری بهمن برنا، چاپ هفتم ۱۳۷۹
- ۸- کاتوزیان، ناصر، خطای ورزشی و مسئولیت ورزشی، مجله حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شماره ۴۳، ۱۳۷۸
- ۹- میر محمد صادقی، حسین، تحلیل مبنای حقوق جزای عمومی، انتشارات جنگل، چاپ اول، ۱۳۹۰
- ۱۰- محمودی عالمی، مقداد، بررسی تطبیقی مسئولیت مدنی ورزشکاران و نحوه جبران خسارات آن در نظام حقوقی ایران، انگلیس، فرانسه، پژوهش های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش، شماره ۴، دوره ۱-۱۳، زمستان ۱۴۰۰
- ۱۱- لشکری آذر، سجاد و آشوری، محمد، بازپژوهی جرم مادی صرف؛ مطالعه تطبیقی ایران و آمریکا، فصلنامه تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، شماره ۴۸، تابستان ۱۴۰۰
- ۱۲- فرضی پور، احمد، مطالعه تطبیقی دوپینگ در ورزش در نظام جزایی ایران و آمریکا، پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد، رشته جزا و جرم شناسی، دانشگاه آیت الله العظمی بروجردی (ره)، دانشکده علوم انسانی، گروه حقوق، ۱۳۹۹
- ۱۳- یوسفی صادقلو، احمد و نصیر، مژگان، مبنای مسوولیت مدنی ورزشکاران در مقابل اشخاص موضوع حقوق ورزش، فصلنامه تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، شماره ۳۸، زمستان ۱۳۹۷
- ۱۴- یوسفی صادقلو و رجبی الهام با دیباچه دکتر سید حسین صفایی، مسئولیت مدنی در حقوق ورزشی، انتشارات دادگستری کل استان تهران، چاپ اول، تابستان ۱۴۰۰

۲-۸- انگلیسی

- 15- Anne Amos, Inadvertent Doping and the WADA Code, Bond Law Review, Volume 19 Issue 1, 2007
- 16- Annelize du Pisani, A contractual perspective on the strict liability principle in the World Anti-Doping Code, LLB LLM Lecturer, Department of Private Law, University of Pretoria, 2013

- 17- Cornelia Blank, Magdalena Flatscher-Thöni 2, Katharina Gatterer 1, Elisabeth Happ, Wolfgang Schobersberger and Verena Stühlinger 2, Doping Sanctions in Sport: Knowledge and Perception of (Legal) Consequences of Doping—An Explorative Study in Austria, *J. Risk Financial Manag*, 14, 603, 2021
- 18- David McArdle, 'Strict Liability' and Legal Rights: Nutritional Supplements, 'Intent' and 'Risk' in the Parallel World of WAD, Published in *Routledge Handbook of Drugs and Sport*, ed. by Verner Møller, Ivan Waddington, John M. Hoberman, London: Routledge, 2015
- 19- JANWILLEM SOEK, Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op gezag van de rector magnificus Prof.dr. S.W.J. Lamberts en volgens besluit van het College voor Promoties, *THE STRICT LIABILITY PRINCIPLE AND THE HUMAN RIGHTS OF THE ATHLETE IN DOPING CASES*, 2006
- 20- K.Thornton, Patric, *Sport Law*, Jones and Bartlett Publishers, Boston, 2010
- 21- Stark Boris, *Droit Civil, Obligations*, Paris, Libraries Techniques, 1972
- 22- Niel du Toit, *Strict Liability and Sports Doping - What Constitutes a Doping Violations and What Is the Effect Thereof on the Team?*, *The international Sports Law journal*, 2011
- 23- Venu Vijendhar, *Analysis of application of strict liability principle in anti-doping cases and match fixing cases*, *LEX FORTI, Legal Journal*, ISSN: 2582-2942, Vol-II Issue- II-December, 2020

The principle of strict liability of athletes in the use of energy-enhancing drugs; Concept, effects and justified causes

Yaser Khosrowzadeh *
Nejadali Almasi **

Abstract

Today, the use of energy-enhancing drugs by athletes is considered one of the most important international challenges in the field of sports law. International organizations, including the World Anti-Doping Organization, have taken important measures to combat doping. The most important of these measures is the formulation of the global anti-doping code. According to this principle, which has a wide scope, it is the Athletes' personal duty to ensure that no Prohibited Substance enters their bodies. Athletes are responsible for any Prohibited Substance to be present in their Samples. so whether the athlete intentionally or unintentionally uses a prohibited substance or is negligent or in any other way is responsible. Although the principle is the strict liability of the athletes, some justified reasons have been accepted in this regard; For example, if mistakes made during the transport of the sample or during the analysis of the, the responsibility is excluded.

Keywords

Sports law, WADA, strict liability, doping, energizing drugs.

* PhD student in Private Law, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
yaserkhosrowzadeh@yahoo.com

** Full Professor, Emeritus, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran
(Corresponding author): nalmasi@ut.ac.ir